

Devre : X
İçtima : 1

S. SAYISI : 252 ye ek

Askerî Muhakeme Usulü Kanununun 273 ncü maddesi hükmünün, askerî mahkemelerden verilen ve umumi ceza evlerinde infazı gereken cezalara da şâmil olup olmadığı hususunun tefsirine dair Başvekâlet tezkeresi ve Millî Müdafaa ve Adliye encümenleri mazbataları (3/135)

T. C.

Başvekâlet

Kanunlar ve Kararlar

Tetkik Dairesi

Sayı : 72/214, 996

6 . XII . 1954

Türkiye Büyük Millet Meclisi Yüksek Riyasetine

Askerî Muhakeme Usulü Kanununun 273 ncü maddesi hükmünün, askerî mahkemelerden verilen ve umumi ceza evlerinde infazı gereken cezalara da şâmil olup olmadığı hususunun tefsirine dair Millî Müdafaa Vekâletinden alınan 10 . XI . 1954 tarihli ve 54/7377 sayılı yazısıyla ilişkilerinin suretleri sunulmuştur.

Gereğinin yapılmasına müsaadelerini saygılarımla rica ederim.

Başvekil

A. Menderes

T. C.

M. M. V.

Müsteşarlığı

As. Adalet İş. Bşk. lığı

Ks : 4

Sayı : (54 - 7377)

10 . XI . 1954

Başvekâlete

1631 sayılı As. M. U. K. nun 273. maddesi (As. Mahkemelerden verilen ve katileşen ceza hükümleri, tasdik işareti üzerine infaz edilir. Ceza dâvası ikame eden adli âmirler tarafından tatbik edilir) hükmü muhtevirdir. Ancak As. Mahkemelerden verilen ve katileşen ve infazı gereken cezaların 1632 sayılı As. C. K. 3514 sayılı Kanunla muaddel 39. maddesinin 1. No. bendinin A, B, C, D, fıkralarında yazılı hallerde As. ceza evlerinde ve 3. No. lu bendinin A, B, C, D, E, fıkralarında yazılı hallerde ise umumi ceza evlerinde çektirilmeleri gerekmektedir.

As. C. K. nun muaddel 39. maddesinin 3. No. lu bendinin (e) fıkrasındaki hüküm ve As. M. U. K. 273. maddesinin mutlak ifade tarzı adli âmirler tarafından tatbik edilecek olan cezanın hem umumi ve hem de As. Ceza evlerinde mahkûmiyetlerini çekecek olan sivil veya askerî şahıslara aidiyetinde şüphe bırakmamaktadır. Diğer taraftan cezaların infazının tehirinden bâhis bulunan As. M. U. K. nun 4033 sayılı Kanunla muaddel 275. maddesinin 1. No. lu bendi yine asker ve sivil tefriki yapmaksızın As. Mahkemelerden verilen hüriyeti bağlayıcı cezaların ancak mahkûmun akıl hastalığına düçar bulunması veyahut mevcut diğer hastalığı dolayısıyla ceza infazının mahkûmun hayatı için bir tehlike teşkil edileceği hallere maksur kılınmış ve tehir için bundan başka bir sebep kabul edilmemiştir. Vâzın kanunun bu tarzı hareketinin saiki rüyeti As. Mahkemelerin vezaifi cüm-

lesinden bulunan suç faillerinin işledikleri fiillerin ordu bünyesine akis ve tesiri dolayısıyla gösterilen iki sebep haricinde cezanın infazından beklenen gayenin süratle elde edilmesini teminde aramak lâzımdır. Bu suretle de C. M. U. K. 399. maddesinin 3. fıkrası ile 400. maddesinde mevcut ceza tehiri sebepleri As. M. U. K. nunda kabul edilmemiştir.

Hal böyle ikin sivil eşhas hakkında As. Mahkemelerden verilen cezaların umumi ceza evlerinde infaz ettirilmesi yolunda adli âmirler tarafından tavsit olunan bazı mahallî C. M. U. liklerine gönderilen ilâmların infazına geçilmiyerek mahkûmların talepleri üzerine C. M. U. K. nun 400 neü maddesine dayanılarak tehir kararı verdikleri anlaşılmaktadır. Bu çeşit müameleler hakkında Adliye Vekâletine yapılan müracata karşı alınan cevabi yazılardan ise C. M. U. liklerince yapılmakta olan bu türlü tatbikata iştirak edilmekte olduğu görülmüştür. Bu mevzudaki yazışmalara dair evrak suretleri ekte takdim kılınmıştır.

Adliye Vekâletinden verilen cevabi yazı suretlerinin tetkikinden de anlaşılacağı veçhile müşâriünilâyh vekâlet As. M. U. K. nun 273 neü maddesini askerî şahıslar hakkında As. mahkemelerden sâdır olacak mahkûmiyet hükümlerine hasran mütalâa etmekte ve sivil şahıs hakkında C. M. U. K. nun 400 neü maddesinin vaz'ındaki esbabı mucibeye dayanarak As. mahkemelerden sivil eşhas hakkında sâdır olan mahkûmiyet hükümlerinde bu maddede gösterilen sebebin ceza tehirini mucip olacağını ve buna da C. M. U. lerinin salâhiyettar bulduklarını, aksi halin umumi ceza evlerinde cezalarını çeken muhtelif şahıslar arasında ceza infaz sistemlerinde ikilik yaratabileceği ileri sürülmektedir.

Her şeyden evvel bu düşünce tarzında iki ayrı halin yekdiğerine tedahül ettirildiği görülmektedir. Zira As. mahkemelerden verilen ve infazı gereken cezaların tehirine C. M. U. K. nun 400 neü maddesindeki hüküm câri olup olmadığı ile As. mahkemelerce verilen ve umumi ceza evlerinde çektirilmesi gereken cezaların tehirine C. M. U. liklerinin salâhiyettar bulunup bulunmadıkları, yekdiğerinden ayrılması icabeden başka başka hallerdir.

Birinci halin kabulüne : Yukarda arz ve tafsil olunan sebepler muvacehesinde imkân görülememektedir. İkinci hale gelince : Gerek askerî şahısların ve gerekse sivil şahısların As. mahkemelerden verilen ve umumi ceza evlerinde çektirilmeleri icabeden cezaları hakkında hükmü veren mahkemenin adli âmirinin salâhiyeti As. M. U. K. 273 neü maddesinin sarih ve mutlak hükmü ile muayyendir. Maddede asker veya sivil şahıs tefriki yapılmadığı gibi ceza infaz mahalline de bir işaret mevcut değildir.

Askerî Ceza Kanununun muaddel 39 neu maddesinin 3. No. lu bendi gereğince umumi ceza evlerinde cezalarının infazı gerekenler hakkında diğerk mevzuat muvacehesinde C. M. U. liklerinin ancak tavsiti icabettir. Bu hal C. M. U. liklerine As. mahkemelerden verilen hükümlerin infazına tavassut eden bir makam olarak kabulünü icabettirir. Nitekim umumi mahkemelerden verilip As. ceza evlerinde infazı gereken cezalar hakkında da adli âmirlerin durumu bu mahiyettedir. Aksi hal mülâhaza olunduğu takdirde ise, umumi mahkemelerden verilen ve As. ceza evlerinde infaz olunan cezalar hakkında da adli âmirlerin infaz ve As. M. U. K. nuna göre tehir salâhiyetlerinin bulunduğunu kabul demek olur ki, vatandaşların bir kanunun bahsetmiş olduğu haklardan istifadesine mâni olunması neticesini doğuran bu halin vâzı kanunun maksadından ne miktar uzak bulunduğunu izaha lüzum görülmemektedir.

Yine bu mevzuda As. M. U. K. nun 273 neü maddesinin yalnız askerî şahıslara hasran mütalâasının hangi sebebe dayandığı da anlaşılmamaktadır, zira askerî şahıslar yalnız askerler olmayıp kimlerden ibaret bulunduğu da As. C. K. nun 3 neü maddesinde tasrih edilmiş bulunmaktadır. Bu usulün sivil şahıslara tatbikini zaruri gören Adliye Vekâletinin yine sivil şahıslardan bulunan müstahdemlere, sivil memurlara ve üzerlerinde askerlik sıfatı bulunmayan askerî talebelere tatbikinden sarfınazar etmiş olması da izaha muhtaç bulunmaktadır. As. M. U. K. nun, As. mahkemelerden verilen hükümlerdeki cezaların tehirine karar verilme salâhiyetinin munhasıran adli âmirlere ait bulunduğu o kadar aşikârdır ki, aynı kanunun 275 nei maddesinin 11 numaralı bendi seferberlikte bu sa-

lâhiyeti mahkeme adlî âmirlerine dahi tanımamış bunun üstü bulunan adlî âmirliği salâhiyetli kıl-
mıştır. Bundan maada vâzın kanun C. M. U. liklerine bu türlü bir salâhiyet tanımış bulunsaydı yine
aynı kanunun 2861 sayılı Kanunla muaddel 280 nci maddesinin son fıkrasını tedvine asla bir lüzum
ve ihtiyaç görmezdi.

C. M. U. K. nun 399 ve 400 ncü maddelerindeki hükümlerin As. mahkemelerden verilen hü-
kümler hakkında da kıyasen tatbiki bir an için kabul edilse dahi bu mevzuda C. M. U. likleri-
nin değil ancak adlî âmirlerin salâhiyetli bulunacakları teemmül edilebilir. Bu itibarlardır ki ceza
infaz makamları arasında çeşitli ihtilâflara yol açmakta bulunan ve yazışmalar neticesi halli
mümkün bulunmadığı yukarda arz olunan bu halin önüne geçmek ve kanun hükmünün bir siyak
üzere tatbikini sağlamak için As. M. U. K. 273 neu maddesi hükmünün As. mahkemelerden verilen
ve umumi ceza evlerinde infazı gereken cezalara da şâmil olup olmadığı hususunda keyfiyetin
Türkiye B. M. Meclisince tefsirinin kesin bir çare bulunduğu mütalâa olunmaktadır.

Geregine müsaadelerinizi arz ederim.

M. M. V.
E. Menderes

T. C.

M. S. V.

Müsteşarlığa

Askerî Adalet İşleri Bşk.

Ks. : 4

Sayn : 54/2617

19 . IV . 1954

Oz : Zeki Kalkavan'ın ce-
zasının infazı Hk.

Adliye Vekâletine

XV. Kor. K.

1. XV. Kolordu K. lığından alınan 18 Nisan1954 gün 54/101, 31 1 - 21042 sayılı yazıda, asker-
lik işine hiyle karıştırmak suçundan adı geçen kumandanlık As. Mahkemesince 4 ay hapse hü-
kümlü Zeki Kalkavan hakkındaki ilâma ait cezanın As. C. K. nun 3514 sayılı Kanuna
muaddel 39. maddesinin 1 numaralı fıkrasının muhalifi mefhumuna göre umumi hapis-hane-
lerde infazı icabetmekte olduğundan bu hususa ait ilâmın İstanbul C. Müddeiumumiliğine tevdi
kılındığı ve fakat mahkûmun İskenderunda bulunması ve infazın mezkûr mahal umumi ceza evinde
icrası hakkında talebi sebk etmiş olması itibariyle evrakın İskenderun C. Müddeiumumiliğine tevdi
kılındığı ve mezkûr makam tarafından da Kor. K. lığına gönderilen 26 . III . 1954 gün ve 93
sayılı yazıdan mahkûmun bu cezasının Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 400 ncü maddesine
tevfikan dört ay tehirine karar verildiği anlaşılmaktadır.

İnfaz salâhiyetinin C. Müddeiumumiliklerine ait bulunduğu ahvalde yapılan muamelenin ka-
nuna uygunluğu derkâr ise de 1631 sayılı As. M. U. K. nun 273/2 nci maddesi aynen (Ceza, dâ-
vayı ikame eden adlî âmirler tarafından tatbik olunur.) hükmünü muhtevi olup As. mahkeme-
lerden verilen ve kısa hapis cezalarından maada hürriyeti tahdideden cezaların hangi sebeplerle
ve kimler tarafından tehirine karar verileceği de yine aynı kanunun 275/1 nci maddesinde mu-
sarrahtır.

As. C. K. nun muaddel 39 neu maddesinin 1 numaralı fıkrasındaki hükmün muhalifi mefhu-
mu infaz salâhiyetini değil, ancak infaz mahallini göstermiş ve As. M. U. K. nun 273/2 nci mad-
desine istisnai bir hüküm vaz'etmiş olduğundan As. mahkemelerden verilen hürriyeti tahdid-
eden hükümlerin umumi ceza evlerinde infazı gereken ahvalde hâdisede olduğu gibi Ceza Muha-
kemeleri Usulü Kanununun 400 ncü maddesinin C. Müddeiumumiliklerince tatbikine kanunen
imkân bulunmadığı mütalâa olunmaktadır.

Gereğinin buna göre takdir olunarak İskenderun C. Müddeiumumiliğine bu bapta icabeden emrin verilmesini arz ve rica ederim.

2. Gereği için Adliye Vekâletine arz edilmiş, ve 12 Nisan 1954 gün As. Mah. 54/20131 - 21042 sayılı yazıya cevap olarak bilgi için XV. Kor. K. lğna yazılmıştır.

M. M. V. Y.
Müsteşar Y.
İmaz

T. C.
Adliye Vekâleti
Ceza İ. U. Müdürlüğü
Sayı : 20288
Genel
Özel

5 . VII . 1954

Özü : Askerî mahkemece 4 ay hapis cezasına mahkûm edilmiş olan Zeki Kalkavan Hk.

Millî Müdafaa Vekâletine

19 . IV . 1954 gün ve Askerî Adalet İşleri Reisliği 4. Ks. 54/2617 sayılı Y. K. Askerî Mahkemece mahkûm edilmiş olan Zeki Kalkavan hakkında İskenderun ve Hatay C. Müddeiumumiliklerinden alınan karşılık yazılara göre;

Askerlikten kurtulmak için hiyle yapmaktan maznun ve sivil eşhastan Zeki Kalkavan'ın Askerî Ceza Kanununun 81 nci maddesine tevfikân 4 ay müddetle hapsine dair verilip bir ayı mevkufen geçmiş bulunan 15 nci Kor. Askerî Mahkemesinin 29 . IV . 1953 tarihli ilâmının, bakıye üç ay cezanın infazı için İskenderun C. Müddeiumumiliğine gönderildiği, mütaakiben Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 400 ncü maddesi mucibince infazın tehiri talebini mutazammın mahkûm tarafından verilen istidada bildirilen sebeplerin yerinde olduğu tahkik ve tesbit olunarak 500 lira kefalet mukabilinde infazın 4 ay müddetle tehir edildiği ve tehir müddetinin 1 . VII . 1954 tarihinde sona ereceği anlaşılmıştır.

Bilindiği veçhile, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 400 ncü maddesi, istihsal ve kazançları senenin muayyen mevsim ve zamanlarına inhisar eden mahkûmların bu mevsim ve zamanlarda cezalarının infazı dolayısıyla kendilerini ve ailelerini mahkûmiyetin gayesi haricinde ağır bir zarardan korumak maksadiyle mevzu olup, askerlik hizmetini ifa etmekte olan şahıslar için böyle bir durum mevzu bahis olamayacağı cihetle, Askerî Muhakeme Usulü Kanununda, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 400 ncü maddesine mütenazır bir hüküm sevk edilmemiştir.

Şu izahata ve mahkûm Zeki Kalkavan'ın sivil eşhastan olup bu kabîl kimseler hakkında askerî mahkemelerce hükmolunan cezalarda, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 4 ncü maddesi hükmünün tatbik olunamayacağına dair de Askerî Muhakeme Usulü Kanununda bir hüküm bulunmamasına göre, bu hususta İskenderun C. Müddeiumumiliğince yapılan muamelede bir isabetsizlik görülememiştir.

Keyfiyet mütalâa olarak saygı ile arz olunur.

Adliye Vekili Y.
Müsteşar V.
İmza

T. C.
M. S. V.
Müsteşarlığı
Askerî Adalet İşleri Bşk.
Ks. : 4
Sayı : 54/4428

15 . VII . 1954

Öz : As. mahkemelerce verilen
cezaların infazının tehiri Hk.

Adliye Vekâletine

5 . VII . 1954 gün C. İş. U. Md. 20288 sayılı yazıya K. :

Askerlik işine hile karıştırmak suçundan dolayı Zeki Kalkavan hakkında XV. Ko. As. Mahkemesince verilen usulen tasdik ve infazı emredilen 4 aylık hapis cezasını infaza memur İskenderun C. Müddeiumumiliğince C. M. U. K. nun 400 ncü maddesine istinaden dört ay tehirinde isabetsizlik görülmediğine dair mütalâa tetkik edildi :

Adli teşkilâta müterafik olarak ve ordunun ihtiyaç ve teşkilâtı ile telifi suretiyle vaz'edilen 1631 sayılı As. H. U. K. nun 273. maddesi As. mahkemelerden verilen ve katıleşen ceza hükümlerinin tasdiki üzerine infaz edileceğini ve cezanın dâvayı ikame eden adli âmir tarafından tatbik edileceğini belirtmiş olup aynı Kanununun 274 ve 275. maddeleri de cezaların infazının hangi hallerde ve kimler tarafından tehir edileceğini tahdidî bir şekilde tadat etmiştir.

As. M. U. K. nunda bu yolda hüküm mevcut iken C. M. U. K. 396. maddesi gereğince umumi mahkemelerden verilen ve icrası kabil olduğu usulen reis veya hâkim tarafından tasdik edilen hükümlerin infazını takip ile vazifeli C. müddeiumumilerine böyle bir salâhiyetin tanınması kanununun vaz'ı gayesine aykırıdır.

Esasen C. M. U. K. nun 400. maddesi 377 ve mütaakıp maddelerini itmam eder durumda olduğundan ve mezkûr kanun hükümleri de C. müddeiumumilerinin infazı ile vazifeli olduğu hallerde munhasır bulunduğundan As. M. U. K. nunda mevcut tehir sebeplerine rağmen As. mahkemelerce hükümlenen cezalarda C. M. U. K. nun 400. maddesi hükmünün tatbik edilemeyeceğine dair bir hükmün bulunmasına lüzum yoktur.

Zira cezaların infazı mevzuunda C. M. U. K. nunda mevcut hükümlere göre muamele ifası icabetseydi As. M. U. K. nun 280. maddesinde mevcut hüküm gibi cezaların infazına mütaallik hükümler vaz'edilmektense infaz işleri C. M. U. K. nun infaza mütaallik hükümlerine göre icra edilir, demek suretiyle iktifa edilirdi.

Nitekim As. M. U. K. nun 280. maddesi hürriyeti tahdideden cezalar hilâfına para cezalarına dair verilmiş olan hükümlerin C. müddeiumumiliklerince umumi hükümlere göre infaz olunacağını tasrih etmektedir. Kaldı ki,

As. M. U. K. nunda muhalif hüküm bulunmadığından C. M. U. K. nun 400 ncü maddesinin kıyasen tatbiki dahi As. M. U. K. nun 273. maddesindeki sarıh kayda göre salâhiyetli adli âmire ait olup infaza tavassut eden C. müddeiumumiliğine teşmil edilemez.

Binaenaleyh : Durumun bir defa daha tetkiki suretiyle vekâletin yukarıda belirtilen görüşüne iştirak edildiği takdirde emsal hâdiselerde cezaların infazı muamelelerinin tehir ve gecikmelerine mâni olunması zımında keyfiyetin tamimen C. müddeiumumiliklerine tebliğini ve neticenin bildirilmesini arz ederim.

Millî Müdafaa Vekili
E. Menderes

T. C.

Adliye Vekâleti

Ceza İşleri Umum Müdürlüğü

3 . XI . 1954

Sayı :

Genel :

Özel : 33501

Özü : Askerî mahkemelerce sivil şahıslar hakkında hükmedilen cezaların tâbi olduğu infaz usulüne dair.

Millî Müdafaa Vekâletine

15 . VII . 1954 gün ve Askerî Adalet İşleri Başkanlığı 4 ncü kısım 54/4428 sayılı yazı karşılığı : Askerî Muhakeme Usulü Kanununun 273 ncü ve mütaakıp maddeleri; askerî mahkemelerce askerî şahıslar hakkında hükmedilen ceza ilâmlarının tatbik ve infazına mütedair hükümleri ihtiva etmektedir. Binaenaleyh, sivil şahıslar hakkında askerî mahkemelerce hükmolunan cezaların infazında dahi, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu ile Ceza ve Tevkif Evlerine ait Nizamname hükümlerinin cari olması icabeder. Aksi takdirde nev'i ve miktarı bakımından ayniyet arz eden ve yine aynı müessesede, yani umumi ceza evinde infazı gereken cezalarda başka başka usullerin tatbiki gibi mütezat bir neticeye varılır.

Evvelki yazımızda arz edildiği veçhile, askerlik hizmetinde işledikleri suçlardan dolayı askerî mahkemelerce, hattâ umumi mahkemelerce mahkûm edilmiş olan şahıslar için, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 400 ncü maddesinde derpiş olunan durum mevzuubahs olamaz. Çünkü; şahıs askere alınmakla hususi işleriyle alâkasını kesmiş ve bütün zamanını askerlik hizmetine tahsis etmiş bulunmaktadır.

Halbuki sivil şahıslar, askerî mahkemelerce mahkûm edilmiş olsa dahi, daima şahsi işleriyle iştigal halindedir. Bu cümleden olmak üzere mahkûm, bilfarz yüzlerce dönüm mezruata sahip olduğu halde işlerini tedvir edecek elemanı veya malî kudreti olmayabilir. Buna rağmen, mücerret askerî mahkemece mahkûm edilmiş olduğundan bahsile cezanın derhal infazı cihetine gidilmesi, kendisinin ve ailesi efradının mahkûmiyetin gayesi haricinde ağır zarara duçar olmalarını intacedecektir ki, bunun da kanunun ruhiyle kabili telif olmayacağı arzdan vâreste bulunmuştur.

Bu itibarla, askerlikten kurtulmak için hiyle kullanmak suçundan dolayı askerî mahkemece Askerî Ceza Kanununun 81 nci maddesine tevfikân dört ay müddetle hapse mahkûm edilmiş bulunan Zeki Kalkavan hakkındaki cezanın, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 400 ncü maddesine göre tehirine dair İskenderun Cumhuriyet Müddeiumumiliğince yapılan muamelede bir isabetsizlik bulunmadığı mütalâa olarak arz olunur.

Adliye Vekili Y.

Müsteşar

Rüştü Uskent

Millî Müdafaa Encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Millî Müdafaa Encümeni

Esas No. 3/135

Karar No. 21

11 . II . 1955

Yüksek Reislige

Askerî Muhakeme Usulü Kanununun 273 ncu maddesi hükmünün, askerî mahkemelerden verilen ve umumi ceza evlerinde infazı gereken cezalara da şâmil olup olmadığı hususunun tefsirine dair Başvekâlet tezkeresi encümenimizde Adliye ve Millî Müdafaa vekâletlerinin mümessilleri de bulunduğu halde görüldü.

Adliye Vekâletinin mütalâası ekseriyetle kabul edildi.

Havalesi gereğince Adliye Encümenine verilmek üzere Yüksek Reislige sunulur.

Millî Müdafaa Encümeni

Reisi

Bolu

F. Belen

M. M.

Elâzığ

M. Ş. Yazman

Kâtip

Erzincan

M. R. Sanalan

Ankara

M. Ergüder

İmzada bulunamadı

Ankara

S. Kurtbek

Edirne

K. Yaşınkılıç

Erzurum

Muhalifim

İ. A. Akdağ

İstanbul

A. F. Cebesoy

İstanbul

T. Yazıcı

Kastamonu

A. M. Tanöver

Kocaeli

Muhalifim

K. Meriç

Muş

Ş. Ağaoglu

Niğde

Z. Üner

Rize

K. Balta

Seyhan

S. Tekelioğlu

Adliye Encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Adliye Encümeni

Esas No. 1/135

Karar No. 33

18 . IV . 1955

Yüksek Reislige

Askerî Mahkemelerce verilen, şahsi hürriyeti tahdid edici cezalardan Askerî Ceza Kanununun 39 ncu maddesinin 3 numaralı bendinin (A, B, C, D, E) fıkraları gereğince umumi ceza evlerinde infazına başlanan hallerde cumhuriyet müddeiumumilerinin Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 400 ncu maddesinde belirtilen tehir salâhiyetini haiz bulunmadığı şeklindeki Millî Müdafaa Vekâletinin düşüncesine mukabil, Adliye Vekâletince cumhuriyet müddeiumumilerinin Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 400 ncu maddesindeki tehir salâhiyetini istimal salâhiyetleri bulunduğu mütalâa edilmesi muvacehesinde, Millî Müdafaa Vekâletinin işarı üzerine keyfiyetin tefsir yoluyla halli hususunun Başvekâletçe istenilmesine

binaen Reislikçe işin encümenimize tevdiinde, tetkik ve müzakere olundu :

Her ne kadar Adliye Vekâletinin Millî Müdafaa Vekâletine yazdığı 5 . VII . 1954 gün ve 20288, 3 . XI . 1954 gün ve 33501 sayılı mütalâalarında, askerî mahkemelerce mahkûm edilip de cezaları umumi ceza evlerinde çekirilen şahıslar hakkında cumhuriyet müddeiumumilerinin Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 400 ncu maddesine göre şartları haiz olduğu takdirde cezanın infazını 4 aya kadar tehir salâhiyetini haiz olması lâzımgeldiğini, aksi takdirde nev'i ve miktarı bakımından ayniyet arz eden ve yine aynı müessesede yani umumi ceza evinde infazı gereken cezalarda başka başka usullerin tatbiki gibi mütezat neticeler tesvile

geleceğini belirtmekte ve encümen müzakere-leri esnasında da Adliye Vekâleti mümessili bu düşünce ve mütalâada ısrar etmiş ise de Askerî Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun Umumi Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunundan daha sonra neşir ve meriyete giren bir Hususi Usulü Muhakeme Kanunu olmasına, buna mukabil askerî mahkemelerce verilen cezaların infaz şekilleri yanında infazın tehiri sebepleri arasında 275 nci maddesiyle akıl hastalığı ve bâzı şartları ihtiva eden diğer hastalık hallerini Umumi Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 397 - 399 ncu maddesine mütenazır olarak almış iken Umumi Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 399/Son maddesinde yazılı gebelik ve 400 ncu maddesinde yazılı, kendisini veya ailesini ağır bir zarara düşürücü sebeplere müstenit tehir hallerini kabul etmemiş bulunmaktadır.

Sadece bu husus, vâzu kanunun, askerî mahkemelerce verilen cezaların infazında, bu cezaların ordunun bünyesine tesir ve inikâs eden fiillerden neşet etmesi dolayısıyla, infazlarında, Umumi Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunundan farklı bir infaz sistemi kabul ettiğini, bu sebeple askerî mahkemelerce verilen cezaların, umumi ceza evlerinde infazına başlanırken, cumhuriyet müddeiumumilerinin Umumi Ceza Muhakeme Usulü Kanununun 400 ncu maddesinin kendilerine verdiği tehir salâhiyetini bunlar hakkında kullanamayacağını göstermeye kâfi bulunmaktadır.

Kaldı ki Askerî Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 273 ncu maddesinde askerî mahkemelerden verilen cezaların âmiri adlînin tasdik serhi üzerine infaz edileceği cezanın dâvasını ikame eden adlî âmirler tarafından tatbik edileceği de açıkça yazılıdır.

273 ncu maddenin bu sarîh hükmü muvacehesinde, Askerî Ceza Mahkemelerince verilen şahsi hürriyeti tahdid edici cezalardan, Askerî Ceza Kanununun 39/3 ncu maddesi şümülüne girip de umumi ceza evlerinde çektirilmesi gereken cezalarda, infaz merciinin, âmiri adlîler olduğunda bir tereddüt kalmamaktadır.

İnfaz mahallinin Umumi Ceza Evi olması âmiri adlîlerin infaz salâhiyetlerini ref'etmemektedir.

Bundan başka mezkûr hükmü ve düşünüş tarzını Askerî Ceza Muhakemeleri Usulü Kanu-

nunun 280/Son ncu maddesini de teyid etmekte ve askerî mahkemelerce verilen şahsi hürriyeti tahdid edici cezaları, Askerî Ceza Kanununun 39 ncu maddesine göre umumi ceza evlerinde çektirilmeleri halinde cumhuriyet müddeiumumilerinin bu mahkûmlar hakkında Umumi Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun infaz hükümlerini tatbik edemeyeceği, 280/Son uncu maddenin mefhumu muhalifinden pek sarîh şekilde anlaşılmaktadır.

Askerî Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 280/Son ncu maddesi askerî mahkemelerce verilen para cezalarını C. müddeiumumileri umumi hükümlere göre infaz ederler demektedir.

273 ncu maddeden sonra vâz'edilen bu hüküm askerî mahkemelerden verilen şahsi hürriyeti tahdid edici cezaların umumi ceza evlerinde çektirilmeye başlanmaları halinde, C. müddeiumumilerinin Umumi Muhakeme usulünün infaz hükümlerini tatbik edemeyeceklerini, 400 ncu maddeye nazaran cezanın tehirine gidemeyeceklerini ancak para cezalarını Umumi Muhakeme Usulü Kanununa göre infaz edebileceklerini ifade etmektedir.

Binnetice : Askerî Ceza Muhakemeleri Usulü K. nun 273 ve 280/Son ncu maddeleri muvacehesinde, mesele Millî Müdafaa Vekâletinin düşüncesine uygun olarak, tereddüde mahal bırakmayacak şekilde sarîh bulunduğundan, tefsire mahal olmadığına ekseriyetle karar verilmiştir.

Umumi Heyete arz edilmek üzere Yüksek Reislîğe sunulur.

Adliye Encümeni Reisi	Bu M. Muharriri	
Konya	Çanakkale	
H. Özyörük	S. Sezgin	
Kâtip	Amasya	Antalya
Kocaeli	İ. Olgaç	E. Karan
S. Dinçer		
Aydın		Çankırı
N. Geveci		C. Boymuk
Çoruh	Çorum	Denizli
M. Önal	M. K. Biberoglu	İ. Hadımlıoglu
Erzurum	Erzurum	İzmir
Z. Cavuşoglu	H. Ş. Ince	A. Güngören
Kırşehir	Konya	Kütahya
M. Mahmudoglu	T. F. Baran	S. S. Nasuhoglu
Muğla	Sivas	Yozgad
N. Özcan	Ş. Ecevit	M. Ataman

Adliye Encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Adliye Encümeni

Esas No. 3/135

Karar No. 45

11 . V 1955

Yüksek Meclisliğe

Askerî Muhakeme Usulü Kanununun 273 üncü maddesi hükmünün, askerî mahkemelerden verilen ve umumi ceza evlerinde infazı gereken cezalara da şâmil olup olmadığı hususunun tefsirine dair Başvekâlet tezkeresi umumi heyetce yeniden encümenimize havale olunmakla Adliye Vekili ve Millî Müdafaa Vekâleti temsilcisi huzuru ile incelendi :

Başvekâlet tezkeresi, Millî Müdafaa Vekâleti ifadeli 54 - 7377 sayılı 10 . XI . 1954 günlü, keza 54/2617 sayılı 19 . IV . 1944 günlü, yine 54/4428 sayılı 15 . VII . 1954 günlü, Millî Müdafaa Vekâletinin görüşünü açıklayan yazısı ile Adliye Vekâletinin 5 . VII . 1954 gün 20288 sayılı, 3 . XI . 1954 gün 33501 sayılı ve bu vekâletin görüşünü açıklayan yazıları Millî Müdafaa Encümeninin 11 . II . 1955; ve Adliye Encümeninin 18 . IV . 1955 tarihli mazbataları ve Zonguldak Mebusu Nusret Kirişcioğlu tarafından verilen tahrir okundu :

18 . IV . 1955 tarihli Adliye Encümeninin mazbatasının reddini ve şifahi arz edilen esaslar dairesinde yani Askerî Muhakeme Usulü Kanununun 273 ncu maddesinin askerî mahkemelerden verilen ve umumi ceza evlerinde infazı gereken cezalara şâmil olamayacağı yolunda bir mazbata hazırlanması için teklifin yeniden Adliye Encümenine havale olunduğu anlaşıldı.

Kanun vâzı zaruri saydığı istisnalar dışında, her şahsın kendi tabii mahkemesinde muhakeme edilmesini asli kaide olarak kabul etmiştir.

Ezcümle, askerî şahıslardan gayrisinin umumi mahkemelerde muhakeme edilmeleri ve cezalarının Cumhuriyet Müddeiumumiliklerince «Türk Ceza Kanunu» ile «Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu» ndaki esaslar dairesinde infaz olunması prensibini umumi bir kaide olarak zikretmek mümkündür. Yani sivil şahısların tabii mahkemesi umumi mahkemeler ve tabii infaz müesseseleri de umumi ceza evleridir.

Bu kaidenin mevzuatımızda bâzı istisnaları

mevuttur. Bunlardan biri de, «Askerî Ceza Kanunu» ile Askerî Muhakeme Usulü Kanununda yer almış bulunan ve askerî şahıslardan gayrisinin de muayyen hallerde askerî mahkemelerde muhakeme edileceklerini gösteren hükmüdür. (Askerî Muhakeme Usulü Kanunu madde 2, 3)

Şüphesiz vâzı kanunu bu istisnai hükmü kabule sevk eden zaruretler mevcut olmak iktiza eder.

İşte Askerî Muhakeme Usulü Kanununun 273 ncu maddesinin iki numaralı bendini tefsir ederken bidayeten vâzı kanunu sivil şahıslar için böyle bir istisnai hüküm kabulüne sevk eden zaruretin hududunu tâyin etmek icabeder.

Çünkü malûm olduğu veçhile vâzı kanun umumi bir kaideye istisna teşkil edecek hükümler sevkini zaruri saydığı hallerde bu istisnaiyetin şumulünü zaruretin miktarınca tahdideder.

Bu ciheti böylece işaret ettikten sonra şimdi meseleyi bu zaviyeden ele alalım :

Sivil şahısların muhakemelerinin muayyen ahvalde askerî mahkemelerde icrasını haklı kılan zaruretler acaba bu siviller hakkında hükmolunan cezaların da adli âmirlerce tatbikini lüzumlu kılmakta mıdır?

Bu suale müspet cevap vermeye imkân yoktur : Çünkü eğer böyle olsaydı veya vâzı kanun tarafından bu şekilde kabul edilmiş olsaydı bu kabül ahvalde infaz müessesesi olarak umumi ceza evinin değil, askerî ceza evinin kabul edilmesi iktiza ederdi.

Halbuki Askerî Ceza Kanununun 39 ncu maddesinde «siviller hakkında askerî mahkemelerden verilen ceza hükümlerinin» umumi ceza evinde infaz olunacağı açıkça tasrih edilmiştir. (Bent : 3; paragraf : c)

Kaldı ki, vâzı kanun sivil şahısların cezalarını umumi hükümlere göre çekmelerini o derece arzu etmektedir ki, aynı madde (a) paragrafında «subaylar ve askerî memurlar hakkındaki tard veya ihracı mucip olan ceza hükümlerinin»

(b) Paragrafında «mekteplerinden kayıtları

silinen askerî okurlar hakkındaki ceza hükümlerinin dahi umumi ceza evinde infaz olunacağını» kaydetmekle bir askerî şahsın askerlikle olan alâkası kesilir kesilmez sivil şahıslar gibi telâkki edileceğini derpiş etmiş, keza sonradan askerî şahıs vaziyetini iktisabeden bir kimsenin dahi sivil iken işlemiş olduğu yoklama kaçağı, saklı, bakaya suçları hakkındaki ceza hükümlerinin de umumi ceza evinde infaz olunacağını kabul etmiştir. (Aynı madde; bent : 3, paragrafı : d)

Hükmolunan cezanın : umumi ceza evinde infaz olunmasına rağmen acaba askerî adli âmirin (cezayı tatbik salâhiyeti) devam eder mi? Askerî adli âmir müddeiumuminin infazını murakabe edebilir mi? gibi bir ikinci sual de akla gelebilir.

Bu telâkki, cezanın devamı müddetince müddeiumumilikçe alınacak inzıbatı tedbirlerde dahi adli âmirin muvafakatının alınması mecburiyetini ortaya çıkaracağı gibi adli âmirlere Cumhuriyet müddeiumumiliklerini ve umumi ceza evlerini murakabe ve kontrol salâhiyetini de vermiş olur ki, vâzı kanunun böyle bir neticede her hangi bir faide mülâhaza etmesine imkân yoktur. Bilâkis bunun birçok mahzurları mevcuttur. Meseleyi bu şekilde vâzı kanunun gayesi ve iqtimai fayda bakımından tetkik ettikten sonra bir defa da Askerî Muhakeme Usulü Kanununun ihtiva ettiği hükümler bakımından ele alalım...

Askerî Muhakeme Usulü Kanununun, hâzarda askerî mahkemelerce verilen hükümlerin tasdikından bahseden 249 ncu maddesinin 5 numaralı bendinde aynen şöyle denilmektedir «Askerî şahıslardan gayrisine ait hükümler fırka ve daha büyük kumandanlar tarafından infaz edilmek üzere Cumhuriyet Müddeiumumiliğine gönderilir.»

Bu bendin okunuşundan anlaşılacağı veçhile hüküm «Müddeiumumilikçe infaz edilmek üzere» gönderilmektedir. Eğer, vâzı kanun hükümün askerî adli âmire izafeten bilniyabe infazını istemiş olsa idi maddeyi bu şekilde yazmaz; ya «infaz edilmek üzere» kaydını metne ilâve etmez veya ölüm cezasında istisnaen yaptığı gibi «tasdik emri suretlerinin de beraber gönderileceği» hususunda bir cümle ilâve ederdi.

Demek oluyor ki, askerî şahıslardan gayrisine ait olarak askerî mahkemelerden verilen

ilâmlar daha tasdik safhasında iken askerî adli âmirin elinden çıkmış bulunmaktadır.

Askerî Muhakeme Usulü Kanununun 273 ncu maddesi ise cezaların infazından bahseden 6 ncı kısımdadır.

Bu safhada artık askerî adli âmirin elinde askerî şahıslardan gayrisine ait hüküm mevcut değildir ki, bu maddenin 2 numaralı bendine siviller hakkındaki hükümler dâhil bulunsun..

Askerî Muhakeme Usulünün 275 ncu maddesini de aynı zaviyeden mütalâa etmek icabeder.

Filhakika Askerî Muhakeme Usulü Kanununda, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 399 ncu maddesinin 3 ncu fıkrasına ve 400 ncu maddelerine mütenazır hüküm mevcut değildir. Fakat bu vaziyeti askerî mahkemelerce hükmolunan cezaların taallük ettiği fiillerin ordu bünyesine akis ve tesiri dolayısıyla vâzı kanun tarafından alınmış bir tedbir olarak mütalâa etmek doğru değildir.

Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun (400) ncu maddesi, mahkûmların cezalarının derhal infazının kendileri veya aileleri için mahkûmiyetin gayesi haricinde ağır bir zararı mucip olmasını önlemek için konmuş bir hükümdür. Asker durumunda olan şahıslar için esasen başkaca iş mevzuubahsolamıyacağı içindir ki Askerî Usul Kanununda buna mütenazır hüküm sevkine lüzum görülmemiştir.

Gebelik sebebiyle infazın geri bırakılmasına dair olan Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 399 ncu maddesinin 3 ncu fıkrasındaki hükme mütenazır bir hükmün Askerî Muhakeme Usul Kanununda bulunmaması ise ancak askerî şahıslardan gayrisinin Askerî Muhakeme Usulü Kanununun infaza mütaallik hükümleriyle alâkaları bulunmadığını gösterir.

Aksi takdirde bunu vâzı kanununun bir noksanı olarak telâkki etmek icabeder ki hakikatta böyle bir vaziyet mevcut değildir. Çünkü gebe olan veya yeni doğurmuş bulunan kadınlar hakkındaki hükümlerin infaz olunmaması munhasıran mahkûm kadın bakımından alınmış bir tedbir değildir.

Nitekim doğumdan itibaren altı aylık bir müddet kabul edilmesine rağmen çocuğun ölmü halinde bu müddetin iki aya indirilmesi bunu açıkça ifade eder. Yani eğer kadınların askerî şahıs olmalarını veya sivil şahısların infaz

bakımından Askerî Muhakeme Usulüne tâbi bulunmalarını vâzın kanun düşünmüş olsaydı bilâkis Askerî Muhakeme Usulü Kanununa bu yolda bir hüküm sevk ederdi.

Yalnız burada bir noktayı işaret etmek faydalı olur.

Askerî Ceza Kanununun 39 ncu maddesinin 3 numaralı bendinin (C) paragrafına göre erlerin altı ayı geçen cezalarının umumi ceza evinde infazı halinde cumhuriyet müddeiumumilerinin Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 400 ncü maddesine göre infazı tehir etmeleri mümkün değildir.

Fakat bu imkânsızlık hukuki değil fiilidir. Yani cumhuriyet müddeiumumisi; salâhiyeti olmadığı için değil, fakat bir erin esasen kendi işiyle olan alâkası askerlikle fiilen kesilmiş olması bakımından lüzum ortadan kalkmış bulunduğu için 400 ncü maddeyi tatbik edemiyektedir.

Askerî Muhakeme Usulü Kanununun 280 nci maddesinin son fıkrasında her ne kadar «Para cezalarının cumhuriyet müddeiumumiliklerince umumi hükümlere göre infaz olunacağı» tasrih edilmiş ise de bu sarahatin mefhumu muhalifinden para cezalarından gayrisinin umumi hükümlere göre cumhuriyet müddeiumumiliklerince infaz olunamayacağı esasını çıkarmak doğru olamaz.

Çünkü bu takdirde Askerî Muhakeme Usulü Kanununun 249 ncü maddesinin 5 numaralı bendini fuzuli ve tatbik kabiliyeti olmıyan bir hüküm olarak kabul etmek gibi yanlış bir netice ortaya çıkar.

280 nci maddenin son fıkrasının bir an için mevcut olmadığını düşünelim bu takdirde sivil şahıslar hakkındaki para cezaları cumhuriyet müddeiumumiliklerince umumi hükümlere göre tahsil olunamayacak mıydı. Şüphesiz ki, Askerî Muhakeme Usulü Kanununun 249 ncü maddesinin 5 numaralı bendi sivil şahıslar hakkındaki para cezalarının dahi cumhuriyet müddeiumumiliklerince tahsilini temin edecek mahiyettedir.

Askerî Muhakeme Usulü Kanununun 280 nci maddesinin son fıkrası fuzuli olarak sevk edilmiş olamayacağına göre bu fıkrayı başka zaviyeden mânalandırmak iktiza ettiğinde şüphe kalmaktadır.

Filhakika 280 nci maddenin son fıkrası mun-

hasıran askerî şahıslar hakkında hükmolunan para cezalarının umumi hükümler dairesinde ve cumhuriyet müddeiumumiliklerince tahsil olunmasını temin için sevk edilmiştir.

İşte yukardan beri arz olunan sebepler dolayısıyla ki, Askerî Muhakeme Usulü Kanununun 273 ncü maddesinin askerî mahkemelerden verilen ve askerî ceza evlerinde infaz olunacak cezalara maksur olduğu ve mahkûmiyetin umumi ceza evlerinde infazı halinde hükümün askerî mahkeme veya umumi mahkemelerce verilmiş olmasına bakılmaksızın Türk Ceza Kanunıyla Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunundaki esaslar dairesinde infazı icabedeceği ve bu infaz ile alâkalı olarak cumhuriyet müddeiumumilerinin vazife ve salâhiyetlerinin her hangi bir tahdide mahal bulunmadığı açıkça anlaşıldığından 273 ncü maddenin 2 numaralı bendinin tefsirine mahal olmadığına ekseriyetle karar verilmiştir.

Keyifyetin Umumi Heyette tezekkürü için Yüksek Reisliğe saygı ile arz olunur.

		Bu Mazbata Muharriri ve Kâtip
Adliye Encümeni Reisi	Konya	Zonguldak
Söz hakkımı muhafaza ediyorum	H. Özyörük	N. Kirişcioğlu
Amasya	Antalya	
İ. Olgaç	E. Karan	
İmzada bulunamadı	Burdur	İmzada bulunamadı
Balıkesir	B. Kayaalp	
V. Asena	Çoruh	
Çanakkale	M. Önal	
S. Sezgin		
İmzada bulunamadı	Çorum	Diyarbakır
Muhalifim	M. K. Biberöğlu	M. H. Ünal
Erzurum	Eskişehir	
Söz hakkım mahfuz	H. Ş. İnce	H. Sezen
Kars	Kocaeli	Konya
K. Güven	Muhalifim	H. Aydın
	S. Dinçer	
Maraş	Muğla	Niğde
M. Özsoy	N. Özsan	H. H. Ülkün
Samsun		Yozgad
R. O. Gümüşoğlu		M. Ataman